

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 2. De eo quod scriptum est. Ad Vesperum demorabitur fletus. Dictum obiter de utilitate lacrymarum. Vesper contemplationem significat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

pidus ad sepulchrum noctis cognatae contendit, sciens in ipso se habere quod vivit: denique admittitur ei ortus, si ei auferatur occasus. Ille libro de Pallio sic differit: Dies & nox invicem vertunt solstitionibus annuis, Luna modulationibus mensuris variat, siderum distincta confusio interdum deficit quid, interdum resuscitat, cœli ambitus nunc sub divo splendidus, nunc nubilo sordidus, aut imbres ruunt, & si qua missilia cum imbribus, deinde substillum, & denuò fidum. Consentaneum est igitur, ut quidam profanus *m* admonet, neque nos ad subitas calamitates animo ita correre, ut omnem spem proficizonis: neque latis in præsentia rebus usque adeò efferrî, ut providentiam etiam perdamus; sed spem futuri in medio utriusque fortunæ collocatam habere, & tutò in utramque partem consilium capere. Lux, & tenebræ; frigus & æstus; dulcia & aspera mutuis vicibus veniunt, & redeunt; nascuntur & occidunt: sic disponente Domino, ut continua bonorum, malorumque successione vitæ nostræ alterna spatia constarent.

1 Tertullian. de Pall. cap. 2. m Dio Cassius lib. 47.

M E T R U M XX.

Non semper spatiosos irrigat
Turbidus imber agros.
Non semper rigidis aquilonibus
Pigra laborat humus.
Non semper sylvis pecus, & comas
Horrida tollit hyems.
Phœbeum quandoque serenius
Surgit ab axe jubar,
Quandoque alterna vice temporum
Solvitur aeris hyems.
Flores quandoque aura favonii
Imperiosa vocat.
Sic tempus certo ordine digerit
Quicquid in orbe viget.
Ille infans hodie qui nascitur
Cras tumulatur humo.
Qui nunc semina grata nepotibus
Spargit & arva colit,
Consita cras evellit, & arida
Concremat igne sata.
Est tempus, quo belli fulmine
Victima quisque cadit.
Est tempus quo sospitat omnia
Pacis alumna quies.
Destruit iste superba palatia;
Diruta at ille struit.

Nunc manant lacrymarum flumina,
Nunc dolor omnis abest.
Omnia sic spatia pertranscunt,
Conglomerata suis.
Perpetuum nihil est, stabile gradum
Nemo sub axe tenet.
Numina firmant lege adamantina
Quas posuere vices.

§. I I.

De eo quod scriptum est; Ad vesperum demorabitur fletus. Dicitur obiter de utilitate lacrymarum. Vesper contemplationem significat.

1. **S**apientissimus mortalium fuit, qui distinguit tempus flendi, & tempus ridendi. Quod si quæras quale tempus flendi, quale gaudii tribui debeat, jam audisti David respondentem: *ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia*. Sed cur jubet Propheta vespere flendum esse? cur non & manè, & meridiè? aut quare cum lacrymis claudendus est dies, cum omni tempore hilarem datorem diligit Deus? Digna profecto solerti disquisitione res ista videatur, estque ejus explicatio ab antiquis Patribus petenda, quibus datum est nosse mysteria regni Dei. Primus offert sese ultrò Basiliius p: *Vespera*, inquit, præsens vita est, qua peccata plangi debent: scriptum est enim, *q Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*. Quicumque igitur dies sæculi hujus in consummatione jam existentis, & ad occasum tendentis in plorandis peccatis exegerint, hi demum vero illo matutino adveniente gaudebunt. *Nam qui flevit in lacrymis, in gaudio metent*. Concinit Hieronymus r: *Vespera* tota ista vita præsens intelligitur, qua per peccatum Adæ omnes usque in finem sæculi gemunt: ad matutinum autem erit lætitia in generali resurrectione. Addo Augustin. s quo hujus rei explicatio insignior fiat. *Quid est, inquit, vespere demorabitur fletus? Vespera* fit, quando sol occidit. Occidit sol ab homine, id est, lux illa justitiæ, præsentia Dei. Ideo quando expulsi est Adam, quid dictum est in Genesi? *Cum deambularet Deus in Paradiso*. Ad vesperam deambulabat Deus. Jam ille peccator texerat se intra lignum, nolebat videre faciem Dei, ad quam gaudere consueverat. Occiderat illi Sol justitiæ, non

n Eccl. 3:4. o Ps. 29 p Basil. in Ps. 29. q Matth. 5:5. r Hieron. in Ps. 29. s August. in eundem Ps.

non gaudebat ad præsentiam Dei. Diu eris in fletu o genus humanum, naceris enim de Adam, & sic est factum. In matutino sperandum est, lætandum est; sed perferendum est modò, & gemendum. Antonius Patavinus & Seraphicæ Religionis decus eximium triplicem vesperam esse docet, & triplex matutinum, in quorum quolibet est fletus, & læticia. Prima vespera fuit Adæ culpa, in qua fuit fletus, cum de paradiso eiectus audire meruit u; In sudore vultus tui vesperu pane tuo: Primum matutinum fuit Nativitas Jesu Christi, Evangelizo vobis gaudium magnum. & Secunda vespera fuit mors Christi, in qua fuit fletus, Filia Hierusalem nolite flere super me. & Secundum matutinum fuit ipsius resurrectio, in qua fuit læticia, Gavisi sunt discipuli viso Domino. Tertia vespera est in morte cuiuslibet hominis, in qua est fletus; Mortua est Sara, venitque Abraham, ut plangeret, & fletes eam a: Tertium matutinum erit Sanctis in generali resurrectione, in qua erit læticia sempiterna super capita eorum, ut dicit Isaias b: Isychius Hierosolymitanus c, qui Leviticum eruditissimis commentariis illustravit, per vesperam poenitentiam intelligit, ad quam fletus demoratur, quia nisi peccator lachrymarum flumine scelera abluat, semper immundus erit coram Domino: atque ideo præcipit lex, ut, qui aliquid ex iis, quæ lege prohibita sunt, fecerit vel attrectarit, immundus sit usque ad vesperam, donec scilicet peccati sordes abluerit lacrymis, & poenitentia.

Tanta est potentia lacrymarum, ut immun da quæque purgare valeant, infirma reficere, perdita restaurare. Luctus siquidem pius, ac religiosus, ut sanctus Abbas Igniacensis d docet, in doctrina spiritus, & ordine primus, & utilitate invenitur præcipuus: quippe cum sit summa sapientia sanctorum, custodia iustorum, sobrietas modestorum, prima incipientium virtus, proficientium stimulus, perfectorum cumulus, pereuntium salus, periclitantium portus, promissionem denique habens consolationum, quæ nunc sunt, & gaudiorum, quæ futura sunt. Joannes Climacus e majorem baptismate fontem lachrymarum audaci hyperbole dixit: & Absque metu, inquit, ruina est, qui ex mortis, scelerumque memoria genas suas viventium

aquarum perpetuis imbribus rigat. Optimè Petrus Cellensis f; Demergit lachryma populum criminum, rupiumque nostri pectoris solvit duritiam, iudicis emollit iram, jam intentatæ iræ humili ausu flectit minas, vibratas revaginat acies, erecta jam resupinat supplicia, exundantes irrorat flammæ, profundit de silice aquas, remollit aspera, rigida recurvat, humectat arida, sterilia fecundat, sordida lavat, decorat fœda, suscitât emortua, referat clausa, prohibita accelerat, intemperata temperat, portas refringit inferni, carbones extinguit ferreæ fornacis. Quid plura? Vincit invincibilem, ligat omnipotentem, naufragium est viciorum, portusque naufragatorum, Filium Dei ad nos inclinat, & ad veram Trinitatem interveniente spiritu nos elevat. O humilis lacryma, exclamat sapiens Idiota g, tuum est regnum, tua est potentia; ante aspectum iudicis intras, quicquid petis obtines, accusantibus inimicis silentium imponis. O virtutem, o efficaciam lachrymarum! rigant cœlum, terram diluunt, extinguunt gehennam. Ideò cor sapientum, ait Ecclesiastes h, uni tristitia est, cor stultorum ubi læticia. Exite lacrymæ jampridem exire cupientes, Aperiuntur catartæ miseri capitis; & erumpant fontes aquarum. Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus, si fortè sufficiant inundantes aquæ sordes diluere culparum, quibus iram merui. Peccavi super numerum arenæ maris, iniquitatem feci in omnem justitiam Dei, à planta pedis usque ad verticem capitis non est sanitas in me. Cum nondum aliquid egissem boni, vel mali, præoccupaverunt me laquei mortis, & torrentes iniquitatis conturbaverunt me. A sæculo confregi jugum, dirupi vincula, & dixi: Non serviam. Commendavit autem charitatem suam in me Deus, quia cum totus in peccatis essem, Filium suum pro me tradidit morti, & ipse innocens in lacum missus est, ut solveret collum meum à iugo captivitatis. O ubi estis fontes lacrymarum, ut plangam die, ac nocte calamitatem meam! Lugete me montes, & colles: lugete me flumina, & maria: lugete me bestia sylvarum, reptilia terræ, & volucres cœli: quoniam vos quidem servitis Deo, legesque vobis ab illo impositas jugiter custoditis: Ego verò pactum mecum prævaricatus sum, & amantissimo patri me filium proflus degenerem exhibui.

Ubi

t. Anton. Patav. ser. Dominic. 17, post Pent. u Gen. 3. 19: x Luc. 2. 10. y Ibid. 23. 28. z Ioan. 20. 20: a Gen. 23. 2: b Isai. 35. 10: c Isychius in Levitic. cap. 11. & alibi passim. d Quercic. Abb. serm. 2. Pent. e Climac. gr. 7.

f Petrus Cellens. l. de panibus cap. 12. g Idiota de mens. sib. spirit. contempl. 2. h Eccl. 7. 3.

Ubi nunc es vanitas mea, superbia mea! Quò perrexistis delectationes carnis meæ, quid profuistis mihi! Heu pro vobis innocentiam perdidisti, Deum amisti, & æterna gaudia æternis suppliciiis commutavi. Propterea contremisco à gravissima illa voce, *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Illam formidabilem sententiam metuo; *Ite maledicti in ignem æternum.* Contremuerunt omnia ossa mea ab ira iudicis omnipotentis, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Tabescere me fecit pavor meus à dentibus bestiarum infernalis, à rugientibus præparatis ad escam, ab ardoribus sempiternis. Horreo conscientiarum vermem, fœtorem sulphuris, vaporem fumi, stridorem dentium, aspectus dæmonum, & spiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores, horreo interminabilem tormentorum æternitatem. Heu me mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, & lacrymarum? cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, natus in combustionem, & cibus ignis? Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut præveniam fletibus fletum, & dolorem dolore? Contremuerunt columnæ cæli, viri sanctissimi, si forte legentes inciderunt in illud, *Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta:* Et ego miser, ac deperditus homo in beata vitæ, æternumque deplorandæ mortis collimatio constitutus, nullo sanctimoniarum munimine septus, nullo innocentiarum suffragio adjunctus, nullo veræ penitentiarum præsidio vallatus, quasi jam securus nugabor, & ludens cum æternitate inter tot lacrymarum incitamenta ridebo in æternum periturus?

i. Eccles. 9. 1.

M E T R U M XXI.

Ite igitur lacryma, rapidis concrevisse rivis
Ite, rigate genas: ite, replete sinum.
Exul enim patris tam longè distans oris
Nam potero latus reddere voce sonos?
Non bene consilium mentitur gaudia pectus,
Nec bene marenti fingitur ore jocus.
Heu felix regio morsu deperdita pomi,
Quasibus heu! quoties es revocanda meis.
Atque utinam tristes gemitus, vigileque querela,
Flebilis aut posset te revocare sonus.
Mille genas, & mille oculos, & pectora mille

Optarem, & querulas fundere semper aquas.
O celum! o supera felicia gaudia vita,
Fulget ubi æterno lumine clara dies!
O Deus! o superi! (cessa, dolor anxie, cessa,
Ne impediatur lacrymis, carminibusque viam.)
Nam quid delicias patriæ, quid perditæ cæli
Gaudia, quid superos commemorare juvat?
Heu magis afficiunt maestum præsentia pectus,
Ipseque sum lacrymis causa sat apta meis.
Exulat orbe pudor, terras Astræa reliquit,
Sub pedibus pietas, fasque, fidesque jacent.
Vis colitur, jurisque locum sibi vendicat ensis,
Per vetitumque ruit gens scelerata nefas.
Contemptrix cæli, vilisque avidissima terra,
Improba turba soli sordida frustra colit.
Omne scelus regnat, gula, luxus, iusta rapina:
Fandæ nefanda malo mixta furore licent.
Ipse ego post puras sancti baptismatis undas,
Post ea que religant me tria vota Deo,
Heu quoties merui violati Numinis iram,
Committens variis crimina sæda modis?
Ergo serite genas, savite in pectora palma,
Ergo truces virgæ scindite terga manus:
Imminet ecce dies post tot peccata verendus,
Stamina quo vitæ mors suribunda secet.
Tendimus huc omnes, nulli mors dira pepercit,
In se quisque suis sinceris arma gerit.
Delicias luctus sequitur, malè sana voluptas
Multa sub Hyblæo melle venena premit.
Sustinet hanc scenam tellus, hæc fabula mundum
Ludit, & in tragico vitæ dolore gemit.
Atque utinam omniter cessarent morte dolores,
Sed gravior post hanc luctus, & horror erit.
Judicium super est, & ineluctabile tempus,
Arida quo tellus igne soluta ruat.
Cynthia pallefcet, vaga sidera luce carebunt,
Cælabitque nitens Phæbus in axe iubar.
Atque iterum tellus effunderet in acra viva
Corpora, qua vasto claudit avara sinu.
Tum veniet Judex procerum comitante caterva,
Et dicet reprobis Ite, Venite probris.
Heu quantus seriet tunc noxia pectora terror!
Impia quo poterit turba latere specu?
Ab miser! ab quantis tormentis tunc cruciabor,
Si mihi sit merito pena luenda rogo!
O mors! o Judex, & inexorabile Numen:
O mors extremum non habitura diem.
Parce animæ mens caca tuæ, sortique futura
Prospice, ne incautum nox tenebræ sa premat.
Felicis nimium lacryma, queis Numinis ira
Cedit, inexhaustis currite semper aquis.
Currite, & in duplices vertantur lumina fontes,
Perque oculos undæ, qua data porta, ruant.
Nam licet Oceanus me fluctibus amplius inundet,
Nulla meis lacrymis undæ sat esse potest.

Flebilibus

*Flebilibus capiens vagire querelis,
In lacrymis vixi, par quoque finierit.
Quod si mersa semel fuerint mea cyrmina plaudu,
Tunc aberit causa desiciente dolor.*

3. Non omittendum hoc loco, quod Bernardus & alius se furrigens docet. Nam per vespeream orium contemplationis intelligit, juxta illud; *Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vespeream.* Surgit nimirum, & properat fidelis homo ad animarum lucra, ad vitæ activæ officia dum dies est: Vespere autem ad quietem contemplationis tantò ardentius regreditur, quantò fructuosius eandem se meminit intermisisse. Cæterum inter actionis negotium, & orium contemplationis fluctuat interdum, & exæstuat timens, ne plus iusto alteri horum inhæreat: Et fortasse tale aliquid S. Job m patiebatur cum diceret, *Si dormiero dicam, quando consurgam? & rursum expectabo vespeream, & replebor doloribus usque ad tenebras:* hoc est, & quietus neglecti operis, & occupatus perturbatæ nihilominus quietis me arguo. Vides virum sanctum, ait Bernardus, inter fructum operis, & somnum contemplationis graviter æstuarè: & in bonis licet semper versantem, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu momentis singulis inquirere voluntatem. Unicum quippè in hujusmodi remedium, seu refugium Oratio est, & frequens gemitus ad Deum; ut quid, quando, & quatenus nos facere velit, assidue nobis demonstrare dignetur. Hoc itaque habet sanctæ contemplationis vesper, ut ad eum quoque fletus demoretur. *In tempore vespere* ait Isaias, *& ecce turbatio.* Peracto enim jam die turbati item solet quisquis studet placere Deo, cum in vespertina conscientia discussione pro negligentibus, & peccatis admissis orat, & lachrymatur, ut divinam sibi conciliet misericordiam. Qui verò fideliter ministrando, consulendo, & prædicando Domini sui lucra studiosè quæsit, *Dormiet ad vespeream in semitis Dedanim,* ut idem scribit Propheta, quia cœlesti desiderio fulgens supernæ contemplationis arcem commodis dumtaxat, & opportunis horis conscendit, dormitque in semitis Dedanim, id est iudiciorum, ut D. Hieronymus interpretatur, quia cooperante gratia est indulgentia præsumens, jam non laborat in gemitu suo sub timore iudicii;

k Bern. serm. 57. in Cant. 1 Psal. 103. m Job. 7:4.
n Isai. 17: 14. o Isai. 21: 13. ac ibi D. Hieron.

sed proficiens in melius; Deique gloriam cum ineffabili gaudio contemplans lætus sedet, vacuus dormit, quiescit securus, prohibente Domino, & contestante, ne quis dormientem præter ejus voluntatem excitare præsumat. De primis, id est incipientibus, & adhuc gementibus sub pondere diei, & æstus scriptum est q; *Venit mane, venit nox:* nam matutinam gratiæ illustrationem statim sequitur horribilis nox, ululatus, & planctus magnus, timor, & tremor, ac incessabilis gemitus pro remissione peccatorum obtinenda; fluctuante nimirum conscientia inter spem, & timorem, donec verbo Domini tenebræ, quæ sunt super faciem abyssi, plenioris luminis illustratione dissipentur. De secundis, qui jam pulso timore singulariter in spe constituti dormiunt in pace, mysticè intelligo, quod in mundi creatione Moyses sæpius repetit; Factum est vespere, & mane. Illis post mane sequitur nox: istis post vespeream sequitur mane, nec ulla fit mentio noctis. Ut enim subtiliter notat sacræ purpuræ insigne ornamentum Petrus Damiani, Vesper ipsa boni operis est perfectio, mane verò lux mentis. Nam cum bonum opus pervenit ad perfectionem, tunc in operantis mente lux gratiæ spiritualis exoritur, ut, dum lucidum opus foris exequitur, intrinsecus ipse gratia Spiritus illustretur. Nulla autem nox iis computatur, quoniam divina perfusi claritate amicti sunt lumine sicut vestimento.

p Cant. 2:7. q Psal. 21: 12. r Petr. Damian. ep. 5. l. 2.

S. III.

*Magna esse vespertini temporis sacramenta.
Notantur quedam de epistolis laureatis,
Pacis encomium, & ad eam exhortatio.*

1. Sed quorsum hæc tam multa, tamque sconquisitè? Nempè ut susceptam de vespere tractationem symbolicis explicationibus illustrem clarius exequamur. Quis enim hac hora non solito ferventior in Dei laudibus invenitur, quæ tot mysteriis insignis habetur, tot sacramentis nobilitatur? Eleganter ad hoc hortatur omnes Ambrosius s: Cum vespera diem claudit, Deo debemus per Psalterium laudem dicere, & gloriam ejus modulata suavitate concinere, quod operum nostrorum consummato certamine veluti victores requiem mereamur, & laboris quædam palma sit

Ccccc soporis

l Ambros. c. 2. in fine com. in Malach.